

Αντιοχείας Ιωάννης: “Οι χριστιανοί της Συρίας, παρά τις αντίξοες συνθήκες, παραμένουν προσηλωμένοι στην Εκκλησία”

[Πατριαρχία](#) / [Πατριαρχείο Αντιοχείας](#)

Στη μαρτυρία και τη διαχρονική συμβολή της Εκκλησίας της Αντιόχειας, αλλά και στα σύγχρονα προβλήματα και τις απειλές για την ύπαρξή της ένεκα των ποικίλων εξελίξεων στη Μέση Ανατολή και ιδιαίτερα στη Συρία, αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων, ο Πατριάρχης Αντιοχείας και πάσης Ανατολής [κ.κ. Ιωάννης](#) κατά τον Εναρκτήριο Λόγο του κατά την έναρξη του [Διεθνούς Θεολογικού Συμποσίου με θέμα: «Η Αντιόχειακαί ο πρώιμος Χριστιανισμός»](#), το οποίο διεξάγεται στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Πρόκειται για το Διεθνές Συμπόσιο Θεολογικών Σχολών των Πανεπιστημίων Μπαλαμάντ, Θεσσαλονίκης και Αθήνας, το οποίο ξεκίνησε το απόγευμα της Δευτέρα, 6 Μαΐου, στην Αίθουσα Τελετών του Παλαιού Κτηρίου της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ. «Αλέξανδρος Παπαναστασίου», κατά το οποίο, ο Προκαθήμενος της εν Αντιοχεία Ορθοδόξου Εκκλησίας, εκπροσωπείται από τον **Κοσμήτορα της Θεολογικής Σχολής του Μπαλαμάντ, [Αρχιμανδρίτης Ιάκωβος Χαλίλ](#)**.

“Η Αντιόχεια, υπήρξε από παλαιά πόλη παγκοσμίου σημασίας, ήδη πολύ πριν αναδειχθεί σε λίκνο του ευαγγελικού κηρύγματος προς τα έθνη και σε κέντρο της πνευματικής ζωής και της χριστιανικής θεολογίας”, ανέφερε ο Μακαριώτατος. “Η Αντιόχεια δεν υπήρξε απλώς μια πόλη με πολιτική, εθνοτική και πολιτισμική ποικιλομορφία, αλλά και ένα πρότυπο θρησκευτικής πολυφωνίας”, πρόσθεσε σε άλλο σημείο.

“Όταν γίνεται λόγος για την Αντιόχεια και τις ιστορικές δυσκολίες που κατόρθωσε να υπερβεί, δεν μπορούμε να παραλείψουμε και τις προκλήσεις που απειλούν σήμερα τη συνέχιση της ορθόδοξης μαρτυρίας τόσο στην ίδια την πόλη όσο και στις λοιπές επαρχίες του Πατριαρχικού της Θρόνου. Τα τελευταία χρόνια η Εκκλησία της Αντιοχείας βρέθηκε αντιμέτωπη με πολλαπλά και διαρκώς επιδεινούμενα προβλήματα, τα οποία συνδέονται άμεσα με τις βαθιές οικονομικές κρίσεις που πλήττουν τον Λίβανο και τη Συρία”,

επεσήμανε ο κ.κ. Ιωάννης στον Εναρκτήριο Λόγο του.

“Οι χριστιανοί της Συρίας εξακολουθούν να ζουν σε μια χώρα βαθιά σημαδεμένη από πολυετείς πολέμους, με σοβαρά προβλήματα στις βασικές υποδομές και την ενέργεια. Παρ’ όλες τις αντίξοες συνθήκες, οι πιστοί επιλέγουν να παραμείνουν στον τόπο τους, προσηλωμένοι στην Εκκλησία που αγαπούν και θεωρούν αναπόσπαστο τμήμα της ύπαρξής τους και της βαθιά ριζωμένης ανατολικής χριστιανικής τους ταυτότητας, η οποία είναι στενά συνυφασμένη με την ιστορία της καθ’ ημάς ανατολής”, υπογράμμισε.

Ολοκληρώνοντας την τοποθέτησή του με αφορμή το Διεθνές Θεολογικό Συμπόσιο, ο Πατριάρχης Αντιοχείας έκανε αναφορά στη **μαρτυρία της Αντιοχειανής Εκκλησίας υπέρ της ενότητας των Εκκλησιών**. “Μια μαρτυρία διαχρονικά αυθεντική και σταθερή, θεμελιωμένη στην αποστολική πίστη και στην «αλήθεια του Ευαγγελίου». Ας αναπέμψουμε, λοιπόν, και σήμερα, με την ευκαιρία της σημερινής μας συνάντησης, τις προσευχές μας υπέρ των αγίων Εκκλησιών του Θεού, δεόμενοι υπέρ της ενότητας της πίστεως και υπέρ της ενίσχυσης της μεταξύ μας αλληλεγγύης μέσα από την έμπρακτη μεταξύ μας αγάπη”, ανέφερε.

Αναλυτικά ολόκληρος ο Εναρκτήριοις Λόγος του Μακαριωτάτου:

Η πραγματοποίηση του παρόντος συνεδρίου στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης αποτελεί ιδιαίτερη ευλογία, καθώς δι'αυτού μας δίδεται η δυνατότητα να εμβαθύνουμε στην ιστορία μιας εκ των καθοριστικοτέρων για την πορεία της πίστεώς μας πόλεων— της Θεουπόλεως Μεγάλης Αντιοχείας, της επονομαζομένης και «λαμπρό διάδημα της Ανατολής». Χαίρω δε ιδιαίτέρως για το γεγονός ότι το εξαιρετικά αυτό σημαντικό και ιδιαίτερα ενδιαφέρον συμπόσιο λαμβάνει χώρα σε μια πόλη και ένα Πανεπιστήμιο που έχουν ξεχωριστή θέση στην καρδιά μου, δεδομένου ότι και ο ίδιος σπούδασα στην Θεσσαλονίκη στην *almamater* Θεολογική Σχολή του ΑΠΘ, τη οποίας είμαι απόφοιτος και Διδάκτωρ.

Η Αντιόχεια, υπήρξε από παλαιά πόλη παγκοσμίου σημασίας, ήδη πολύ πριν αναδειχθεί σε λίκνο του ευαγγελικού κηρύγματος προς τα έθνη και σε κέντρο της πνευματικής ζωής και της χριστιανικής θεολογίας. Υπήρξε πρωτεύουσα του βασιλείου των Σελευκιδών της Συρίας και στη συνέχεια μια εκ των κυριωτέρων πόλεων της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, σημαντικός διοικητικός και στρατιωτικός κόμβος της Ανατολής. Ο Ιούλιος Καίσαρ μάλιστα την ανήγαγε σε «*ἱερὰν καὶ αὐτόνομον μητρόπολιν, ἀπαραβίαστον, ἔχουσαν ἐξουσίαν καὶ πρωτοκαθεδρίαν ἐπὶ πάσης τῆς Ἀνατολῆς*».

Η πόλις της Αντιοχείας επέζησε δια μέσου των αιώνων αντιπαρερχόμενη πλείστα εμπόδια που απείλησαν την ύπαρξή της και ανεδείχθη ως λαμπρός φάρος κατά την ισλαμική περίοδο, όπως και μετά την επανάκτησή της από τους ευσεβείς αυτοκράτορες, αλλά και κατά την κυριαρχία των Σταυροφόρων.

Ως γνωστόν, η Αντιόχεια ιδρύθηκε τον 4ο αιώνα π.Χ. από τον Σέλευκο Νικάτορα, έναν από τους διαδόχους του Μεγάλου Αλεξάνδρου, σε μια στρατηγική τοποθεσία στις όχθες του ποταμού Ορόντη. Η γεωγραφική της θέση, ανάμεσα στη Μεσόγειο και την ενδοχώρα, της έδωσε ταχύτατα τον χαρακτήρα ενός ακμαίου εμπορικού κέντρου και σημείου συνάντησης πολιτισμών. Μέχρι τον 1ο αιώνα μ.Χ. η Αντιόχεια είχε γίνει μια από τις μεγαλύτερες πόλεις της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Οι αγορές της, η εντυπωσιακή της αρχιτεκτονική και η πνευματική της δραστηριότητα την καθιέρωσαν ως σημαντικό κέντρο του ελληνορωμαϊκού κόσμου. Οι κάτοικοί της δεν ήταν μόνο Έλληνες και Ρωμαίοι. Ήδη από τον 1ο αιώνα μ.Χ. ο πληθυσμός της ήταν ένα πολυπολιτισμικό μωσαϊκό που περιλάμβανε, μεταξύ άλλων, και αραβικά στοιχεία. Η πλειονότητα των ελληνοφώνων κατοίκων της Αντιοχείας καταγόταν από ελληνικής καταγωγής πληθυσμούς, απογόνους στρατιωτών, εποίκων και διοικητικών στελεχών που είχαν ακολουθήσει τους Σελευκίδες τέσσερις αιώνες νωρίτερα. Οι ομάδες αυτές συγκρότησαν την πολιτική

και πολιτιστική ελίτ της πόλης και διαδραμάτισαν ηγετικό ρόλο στη διοίκηση, στη δημόσια ζωή και στους πνευματικούς κύκλους της Αντιοχείας.

Μαζί με αυτούς ζούσαν και παλαιοί συριακοί λαοί, Αραμαίοι, Φοίνικες και Ιουδαίοι, οι οποίοι έφεραν μαζί τους τις δικές τους παραδόσεις, γλώσσες και έθιμα, συμβάλλοντας έτσι στον πολιτιστικό πλούτο της πόλης. Η ιουδαϊκή κοινότητα είχε ισχυρή παρουσία και επιρροή. Οι ελληνιστές Ιουδαίοι αποτελούσαν σημαντικό τμήμα του πληθυσμού, ζούσαν σε δικές τους συνοικίες, συμμετείχαν στο εμπόριο, την εκπαίδευση και τη λατρεία τους.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η Αντιόχεια δεν υπήρξε απλώς μια πόλη με πολιτική, εθνοτική και πολιτισμική ποικιλομορφία, αλλά και ένα πρότυπο θρησκευτικής πολυφωνίας. Στο αστικό της τοπίο συνυπήρχαν ναοί των ελληνικών, ρωμαϊκών και τοπικών θεοτήτων πλάι σε ιουδαϊκές συναγωγές, γεγονός που δημιούργησε ένα πολυεπίπεδο περιβάλλον, στο οποίο ο θρησκευτικός διάλογος αλλά και οι εντάσεις ήταν, κατά κάποιον τρόπο, αναμενόμενες.

Παρά τις προκλήσεις αυτής της θρησκευτικής συνύπαρξης ο χριστιανισμός κατόρθωσε να αναδυθεί στην Αντιόχεια ως μια διακριτή και μεταμορφωτική πνευματική δύναμη. Εδώ, για πρώτη φορά, αποδόθηκε στους μαθητές του Χριστού το όνομα «Χριστιανοί» – ένας χαρακτηρισμός που «αντήχησε σαν μελωδία στα χείλη των γενεών», κατά την διατύπωση του μακαριστού προκατόχου μας Πατριάρχου Ηλίου Δ΄.

Καθώς φυτεύτηκαν στην Αντιόχεια οι πρώτοι σπόροι του χριστιανικού μηνύματος, η πόλη αναδείχθηκε σε χώρο φανέρωσης της θείας πρόνοιας. Από αυτήν εξέπεμψε το φως του Ευαγγελίου, το οποίο διαδόθηκε σταδιακά προς όλα τα έθνη.

Μέσα σε αυτό το πνευματικό και πολιτισμικό περιβάλλον, η Αντιόχεια εξελίχθηκε σε ιδιαίτερα γόνιμο έδαφος για την ανάδειξη σημαντικών εκκλησιαστικών μορφών. Ξεχωρίζει μεταξύ αυτών ο Άγιος Ιγνάτιος ο Θεοφόρος, ο οποίος μαρτύρησε κατά τη διάρκεια των διωγμών του αυτοκράτορα Τραϊανού, την περίοδο της παραμονής του τελευταίου στην πόλη (114-117 μ.Χ.). Οι επιστολές του προς διάφορες χριστιανικές κοινότητες αποτελούν ανεκτίμητα ποιμαντικά κείμενα, στα οποία διατυπώνονται με θεολογική σαφήνεια κρίσιμες θέσεις για την εκκλησιαστική διοίκηση, τη θεολογία, την εκκλησιολογία και την έννοια της ενότητας των Χριστιανών.

Ο Άγιος Θεόφιλος Αντιοχείας (περ. 120-180 μ.Χ.) υπήρξε μια από τις σημαντικότερες θεολογικές μορφές της Εκκλησίας και διακεκριμένος απολογητής του Χριστιανισμού. Θεωρείται ο πρώτος που εισήγαγε τον όρο «Αγία Τριάς» στο θεολογικό λεξιλόγιο, επιχειρώντας με τον όρο αυτό να εκφράσει με ακρίβεια το μυστήριο της θεότητας που αποκαλύφθηκε με την σάρκωση του Θεού Λόγου.

Ιδιαίτερη ήταν επίσης η συμβολή του Αγίου Σεραπίωνος, επισκόπου Αντιοχείας, στην υπεράσπιση της ορθόδοξης πίστης έναντι των Γνωστικών και των Μαρκιωνιστών.

Βλαστός της Αντιοχείας υπήρξε και ο λόγιος μάρτυρας Λουκιανός (περ. 240-312 μ.Χ.), θεολόγος και βιβλικός μελετητής, του οποίου η συμβολή στην ιστορία της χριστιανικής γραμματείας παραμένει εξαιρετικά σημαντική, παρά το γεγονός ότι το έργο του δεν έχει μελετηθεί επαρκώς μέχρι σήμερα. Ο αγ. Λουκιανός διακρίθηκε κυρίως για το έργο του στον τομέα της κριτικής του βιβλικού κειμένου, καθώς και για τις προσπάθειές του να διαφυλάξει και να αποκαταστήσει τη μετάφραση της Παλαιάς Διαθήκης στην ελληνική γλώσσα, γνωστή ως Μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄). Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι μελέτες και οι εκδοτικές του παρεμβάσεις έθεσαν τα θεμέλια για τη μεταγενέστερη εξέλιξη της χριστιανικής βιβλικής γραμματείας και άσκησαν σημαντική επίδραση στην επιστημονική ενασχόληση των χριστιανών λογίων με τα ιερά κείμενα, τόσο της Παλαιάς όσο και της Καινής Διαθήκης.

Ευχόμαστε οι εισηγητές του παρόντος συμποσίου να μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε βαθύτερα την πνευματική κληρονομιά της Αντιοχείας και να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για τη συνέχιση της αποστολής της Εκκλησίας και της μαρτυρίας της υπέρ της ενότητάς της, στα βήματα της πρώτης χριστιανικής κοινότητας που άνθισε στην Αντιόχεια από τα πρώτα χρόνια.

Αγαπητοί σύνεδροι,

Όταν γίνεται λόγος για την Αντιόχεια και τις ιστορικές δυσκολίες που κατόρθωσε να υπερβεί, δεν μπορούμε να παραλείψουμε και τις προκλήσεις που απειλούν σήμερα τη συνέχιση της ορθόδοξης μαρτυρίας τόσο στην ίδια την πόλη όσο και στις λοιπές επαρχίες του Πατριαρχικού της Θρόνου. Τα τελευταία χρόνια η Εκκλησία της Αντιοχείας βρέθηκε αντιμέτωπη με πολλαπλά και διαρκώς επιδεινούμενα προβλήματα, τα οποία συνδέονται άμεσα με τις βαθιές οικονομικές κρίσεις που πλήττουν τον Λίβανο και τη Συρία. Οι κρίσεις αυτές εξάντλησαν σε μεγάλο βαθμό τους διαθέσιμους πόρους και δυσχέραναν σημαντικά τη διατήρηση βασικών κοινωνικών πρωτοβουλιών φιλανθρωπικού χαρακτήρα, όπως την παροχή τροφής, νερού, στέγασης και εκπαιδευτικής υποστήριξης των ευάλωτων πληθυσμών.

Ιδιαίτερα ολέθριες συνέπειες είχε και ο καταστροφικός σεισμός του Φεβρουαρίου του 2023, ο οποίος έπληξε με μεγάλη σφοδρότητα την ευρύτερη περιοχή της Αντιοχείας. Χιλιάδες πιστοί βρέθηκαν άστεγοι, ενώ εννέα ναοί καταστράφηκαν ολοσχερώς – μεταξύ αυτών και ο Πατριαρχικός Καθεδρικός Ναός των πρωτοκορυφαίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου στην καρδιά της ιστορικής αγοράς της πόλης. Πολλοί άλλοι ναοί υπέστησαν σοβαρές ζημιές, γεγονός που είχε σαν αποτέλεσμα να τεθούν εκτός λειτουργίας μέχρις ότου ολοκληρωθούν τα απαραίτητα έργα αναστήλωσης.

Πέρα από τις φυσικές καταστροφές, οι χριστιανοί της Συρίας εξακολουθούν να ζουν σε μια χώρα βαθιά σημαδεμένη από πολυετείς πολέμους, με σοβαρά προβλήματα στις βασικές υποδομές και την ενέργεια. Παρ' όλες τις αντίξοες συνθήκες, οι πιστοί επιλέγουν να παραμείνουν στον τόπο τους, προσηλωμένοι στην Εκκλησία που αγαπούν και θεωρούν αναπόσπαστο τμήμα της ύπαρξής τους και της βαθιά ριζωμένης ανατολικής χριστιανικής τους ταυτότητας, η οποία είναι στενά συνυφασμένη με την ιστορία της καθ' ημάς ανατολής.

Θα ήθελα, κλείνοντας, να κάνω και μια αναφορά στη μαρτυρία της Αντιοχειανής Εκκλησίας υπέρ της ενότητας των Εκκλησιών. Μια μαρτυρία διαχρονικά αυθεντική και σταθερή, θεμελιωμένη στην αποστολική πίστη και στην «αλήθεια του Ευαγγελίου».

Ας αναπέμψουμε, λοιπόν, και σήμερα, με την ευκαιρία της σημερινής μας συνάντησης, τις προσευχές μας υπέρ των αγίων Εκκλησιών του Θεού, δεόμενοι υπέρ της ενότητας της πίστεως και υπέρ της ενίσχυσης της μεταξύ μας αλληλεγγύης μέσα από την έμπρακτη μεταξύ μας αγάπη.

Επ' ευκαιρία της Αγίας Εορτής του Πάσχα, απευθύνω τις εγκάρδιες ευχές μου προς όλους σας από αυτήν τη θαυμαστή και ιστορική πόλη. Δέομαι ο Αναστάς εκ νεκρών Κύριος να ευλογεί την Ελλάδα και τον ευγενή λαό της και να στεφανώσει με

επιτυχία το συμπόσιος .

Καθώς ολοκληρώνουμε τον Εναρκτήριο Λόγο μας, εκφράζουμε την ευαρέσκειά μας προς το Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδος, υπό την αιγίδα του οποίου τελεί το παρόν συμπόσιο, για τη στήριξή του και την πρόνοιά του υπέρ του διαλόγου και της ακαδημαϊκής συνεργασίας. Ευχαριστούμε θερμώς τις Θεολογικές Σχολές του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και την καθ' ημάς Θεολογική Σχολή του Μπαλαμάντ, για την άρτια προετοιμασία και τη διοργάνωση του συμποσίου τούτου. Επαινούμε και ευλογούμε πάντας όσους εκοπίασαν για την επιτυχή οργάνωση του Συμποσίου, επικαλούμενοι επ' αυτών την πατριαρχικήν ημών ευχήν και ευλογίαν.

Επί τούτοις, κηρύσσομεν την έναρξιν των εργασιών του Συμποσίου «Η Αντιόχεια και ο Πρώιμος Χριστιανισμός: Από το κήρυγμα των Αποστόλων στην πίστη της Νικαίας», ευχόμενοι πλούσια επιστημονική και πνευματική καρποφορία.

Μετά πατερικής αγάπης εν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ καὶ Θεῷ ἡμῶν,

Χριστός ανέστη !